

EMLÉKMISÉK, KIRÁLYMISÉK KUNSZENTMÁRTONBAN

A kunszentmártoni plébánia levéltárában számos olyan iratot őriznek, amely a település és plébánia 19-20. századfordulós ünneplési gyakorlatára derít fényt. Ebben az időszakban a kultúrának és közéletnek – legalább is Kunszentmártonban – legfőbb szervezője és letéteményese az egyház volt. Az egyházi gyakorlat ezért az egész település társadalmi gyakorlatát jellemezheti.

A megtalált és felhasznált források az uralkodó, Ferenc József születésnapján, névnapján megtartott ún. *királymiséket* dokumentálják. Ezeket még más, az uralkodóhoz és családjához, az egyházi és a nemzeti vonatkozású ünnepekhez kapcsolódó iratok egészítik ki. Belőlük feltárható volt az említett időszak helyi, kunszentmártoni közösségi ünneplési gyakorlata. Ezek a források, a római katolikus plébániák ilyen típusú iratai, dokumentumai eddig elkerülték a kutatók figyelmét. Rövid tanulmányok tehát egy újfajta forrás első elemző bemutatása is, annak reményében, hogy másutt, más településeken és más felekezetek esetében is megkezdődik ezeknek a forrásoknak a feltárása.

A kunszentmártoni Szent Márton Plébánia irattárában megtalált dokumentumok meghívók, amelyeket a plébános küldött ki az ünnepi rendezvény előtt négy-hat nappal a település hatóságaihoz, intézményeikhez, civil szervezeteinek vezetőihez, akik aztán a meghívó levelet szignálva, visszajuttatták azt a feladóhoz.

A feltárt iratokból feltárul, hogy milyen eszmék és gondolatok, milyen központi akaratok és előírások, milyen lokális igények formáltak az ünnepeket az előző századforduló idején, s mindebből hogyan jött létre egy alföldi mezőváros aktuális, első világháború előtti ünneptérképének. A korszak azért is tanulságos, mert ez a gyors polgárosodás, az ipari és technikai fejlődés (modernizáció) időszaka, amelyben kiformlódott a magyar polgári nemzet és nemzettudat, ám amely még láthatóan nagyon sok feudális jellegű jegyet hordott.

Kunszentmárton 19-20. századfordulós ünnepi rendje lényegében több rétegből állt:

1. a katolikus egyházi nagyünnepek alkalmai, egyházi személyiségek jubileumai (pápa, püspök, papi jubileumok), azaz az egyházi vonulat,
2. a királyi házhoz, a királyi család életének eseményeihez kapcsolódó emléknapok, ünnepek (születésnap, névnap, koronázás évfordulója, halálozás és halálozási évfordulók), azaz egy rendies, dinasztikus vonulat,
3. a 48/49-es események évfordulóit, jeles magyar személyiségekhez kötődő emlékezések (pl. Széchenyi István, Rákóczi Ferenc), valamint a millennium, a századforduló, azaz a magyar nemzeti, polgári nemzeti gondolat.
4. Mindezek szervesen ráépültek a hagyományos ünnepi rendre, ami maga is több rétegből állt: a) mezőgazdasági élet alkalmai; b) a céhes/ipartestületi élet erősen egyházas ünnepei; c) az emberi életfordulók (születés házasság, halál), egyleti élet ünnepei.

Írásomban most csak az első három vonulattal kívánok foglalkozni, a negyedik csoportba tartozó ünnepekkel nem. Az első három csoport békésen megfér egymás mellett. Egyes alkalmi össze is főnódtak, mint pl. a századforduló, amit a „kereszténység 1900 éves történetének” jegyében ültek meg. A kunszentmártoni plébánosok majdnem mindig ugyanazokat a hatóságokat és hivatalosságokat, valamint civil polgári egyesületeket hívták meg az október 6-i gyászistentiszteletre a „nemzeti martirok lelkiüdvéért”, mint a mindezekért felelős uralkodó születés, vagy névnapjára, koronázási évfordulós ünnepségeire évtizedeken keresztül.

Emlékmisék, ünnepek

1. Egy 1855-ből fennmaradt központi kormányrendelet szabályozta az üzletek, boltok, kocsmák ünnepi nyitva tartását, a zenés mulatságok, bálók megtartásának rendjét.⁵⁰ Ezt minden településen, így Kunszent-

⁵⁰ Az 4598/1855. kormányrendelet Kunszentmártonra alkalmazott változata a Kunszentmártoni Plébániai Irattárban, 1855. jelzet nélkül.

mártonban is a helyi viszonyokra alkalmazták. Ebből megismerjük, hogy az 1850-es években az állam mely ünnepek megtartását várta el polgáraitól, amelyeken mind a mezei munkának, mind az üzletek nyitva tartásának korlátokat szabott. A vasárnapok mellett az ún. „norma napok”: Karácsony, Húsvét, Pünkösöd szerepelnek itt, Úrnapja, Mária fogantatása (december 8.) és születésnapja (szeptember 8.), valamint Szent István király (augusztus 20.) mellett. Zenés mulatságokat korlátozó időszak volt az advent, s nagybőjt, a kántorbőjtök és a nagy ünnepek vigíliái. Az 1880-as évek feljegyzései alapján tudjuk, hogy iskolai karácsonyi ünnepségeket tartottak karácsonyfa állítással és adomány-, ajándékgyűjtéssel a rászoruló szegény gyermekek részére. (Nyilván ez jelenthette a közvetítő csatornát a karácsony polgári jellegű megünneplési formájához a településen!)

Egy teljesen katolikus alapon álló ünnepi rendet ismerhetünk meg e leiratból. Ez volt az a keret és alap, amire a teljes ünnepi rend felépült, s ami mindvégig megőrizte egyházas jellegét. Az ünneplés formáját a templomi megemlékezések adták jórészt. Csupán néhány adat szól arról, hogy az egyházi megemlékezést milyen egyéb, világi formák egészítették ki, tették teljessé. A nagy katolikus ünnepek körét az egyházmegye és a világegyház vezetőinek, az egi érseknek (Samassa József⁵¹) és a római pápának (XIII. Leo) alkalmi jubiláris ünnepei (felszentelési, püspökké szentelési,⁵² pápaválasztási⁵³ évfordulók, halál évfordulók⁵⁴) egészítették ki. Ezek az egyházi és a világi közösség együtt ünnepelt.

2. A kiegyezés után indult el a királymisék sorozata. Ezeket a miséket évről-évre megtartották, még ha a plébániai irattárban nem is őrződött meg minden év anyaga. Így lett ünneppé augusztus 8-a, Ferenc

⁵¹ Samassa József (1828-1912), egi érsek 1873-tól. Magyar Katolikus Lexikon XI. 2006. 832-833.

⁵² Kunszentmártoni Plébániai Irattár ikt. szám és jelzet nélkül, Kunszentmárton, 1902. július 21. – Lonovics József kifejti, hogy a felszentelés évnapját a 4. századtól évenként megülte az egyház. Ezen a napon az egyházmegyes papok kötelesek voltak a szentmisében az „e végre rendelt imákat” elvégezni. Lonovics 1865i.

⁵³ Kunszentmártoni Plébániai Irattár ikt. szám és jelzet nélkül, Kunszentmárton, 1903. augusztus 1. Vö. LONOVICS 1865b.

⁵⁴ Kunszentmártoni Plébániai Irattár ikt. szám és jelzet nélkül, Kunszentmárton, 1911. július 29. Vö. LONOVICS 1865a.

József király születésnapja,⁵⁵ valamint október 4-e, a király névnapja.⁵⁶ Ezt egészítette ki a király alakjához kötődően néhány más alkalmi ünnep, mint pl. 1892-ben magyar királlyá koronázásának negyedszázados jubileuma, vagy 1898-ban trónra lépésének (osztrák trón) fél-évszázados jubileuma⁵⁷. Ezeket az alkalmakat a király és a nemzet egymásra találásának alkalmaként értelmezték.

Ünnepélye szentmisével emlékeztek 1881 májusában meg Rudolf főherceg és Stefánia belga királyi hercegnő házasságkötéséről,⁵⁸ majd néhány évvel később, 1889-ben Rudolf tragikus haláláról.⁵⁹ Ez utóbbi kapcsán az egri érsek a szokással ellentétben nem egyházi szertartás megtartására szólította fel papjait, hanem gyászlobogó kitűzésére az igazgatásuk alá tartozó intézményekben. A háttérben valószínű Rudolf öngyilkossága állhatott? A kunszentmártoni zsidó hitközség azonban gyászistentiszteletet tartott, amelynek meghívója a katolikus plébánia irattárában megmaradt.⁶⁰

Erzsébet „a dicső emlékü királyné” tragikus halála 1898-ban és annak évfordulóin emlékmisék alkalmait adták. Kiemelendő az ötödik évforduló, 1904. szeptember 9-én.⁶¹

1905 júliusában József főherceg halála alkalmával mutattak be szentmisét, amire hivatalosak voltak a községi és állami intézmények mellett az egyesületek, körök, s a vallási társulatok is.⁶²

⁵⁵ Kunszentmártoni Plébániai Irattár 150/888 ikt. szám alatt, jelzet nélkül. Vö. LONOVICS 1865d.

⁵⁶ Lásd pl. Római Kath. Lelkészi Hivatal 182/888 ikt. szám alatt, Kunszentmárton, 1888. szeptember 30. Vö. LONOVICS 1865e.

⁵⁷ Kunszentmártoni Plébániai Irattár ikt. szám és jelzet nélkül, Kunszentmárton, 1898. november 28. Vö. LONOVICS 1865f.

⁵⁸ Samassa József egri érsek levele, Budapest, 1881. május 3. Kunszentmártoni Plébániai Irattár ikt. szám és jelzet nélkül

⁵⁹ Az egri érsek levele, 1889. január 31. Kunszentmártoni Plébániai Irattár 4809/1889 Eger. Vö. LONOVICS 1865c.

⁶⁰ A kunszentmártoni izraelita hitközség levele, jelzete 19/1889. Kunszentmárton, 1889. február 12. Kunszentmártoni Plébániai Irattár ikt. szám és jelzet nélkül.

⁶¹ Kunszentmártoni Plébániai Irattár ikt. szám és jelzet nélkül, Kunszentmárton, 1904. szeptember 9. Vö. LONOVICS 1865c. A szerző itt a fejedelem halála fölötti ünnepélyes megemlékezést a római korig, majd az ókeresztény korig vezeti vissza.

⁶² Kunszentmártoni Plébániai Irattár ikt. szám és jelzet nélkül, Kunszentmárton, 1905. július 17. Vö. LONOVICS 1865c.

3. A nemzeti jellegű megemlékezések és misék sorát 1861-ben a Széchenyi Istvánért bemutatott emlékmise nyitotta meg.⁶³ 1861-ben a városi önkormányzat – a helyi egyház kegyura – eldöntötte, hogy halála évfordulóján minden év április 6-án alapítványi emlékmisét mondat a legnagyobb magyar tiszteletére. Valószínű, ennek nagypolitikai háttérét az 1861-es enyhülés nyújtotta.

A nemzeti jellegű megemlékezésekkel kapcsolatos kunszentmártoni plébániai adatok már mind a kiegyezés (1867) utáni időszakból valók, amikor azok megtartásának politikai akadálya már nem volt. Egy utalásból ugyan arra következtethetünk, hogy az 1848/49-es honvédekért már korábban is minden év novemberében szentmisét mutattak be, amit azonban 1868-ban március 30-ra helyeztek át. A novemberi megemlékezés valószínűleg Halottak napjához kötődött, amivel annak politikai felhangját elvették. Az időbeli áthelyezés okát nem ismerjük.⁶⁴ Az áthelyezést a képviselőtestület egyeztette Tóth Sándor plébánossal.

Az 1848-i törvények szentesítésének napja, április 11. volt a hivatalos nemzeti ünnep sokáig. (Március 15. csak 1927-ben lett nemzeti ünnep!) Az április 11-i nemzeti ünnep megülésére ugyan csak 1899-ből maradt fenn az első meghívó, ám feltételezhetjük, hogy a kiegyezéstől kezdve folyamatosan megülték. Az ünnepség formája a hálaadó istentisztelet volt, Te Deummal. 1906-ban április 11-e, a nemzeti ünnep Nagyhétre esett, ezért annak egyházi megtartását Húsvét hétfőjére helyezték át az egri érsek rendelkezésére.⁶⁵

Tanulságos a plébános, Dósa József feljegyzése a néhány fennmaradt meghívón: 1899-ben a szentmisén „Megjelent a községi előjáróság, bíróság, posta és a vasúti főnökség [s egészítsük ki: a pénzügyőrség és a csendőrség is]. Az iskolás gyermekek a millenáris zászlókkal osztályonként, jó benyomást tettek a szemlélőre. Az isteni tisztelet Te Deummal kezdődött és 3 pappal végeztetett.”⁶⁶ Más évek meghívóin *az úri kaszinó, a polgári olvasó kör, a községi kör, a 48-as függetlenségi*

⁶³ Kivonat Kunszentmárton város tanácsi jegyzőkönyvéből, 1861. április 6. Jelzet nélkül.

⁶⁴ Kivonat Kunszentmárton város tanácsa köz. jegyzőkönyvéből 1868. március 14. Kunszentmártoni Plébániai Irattár ikt. szám és jelzet nélkül

⁶⁵ Kunszentmártoni Plébániai Irattár ikt. szám és jelzet nélkül, Kunszentmárton, 1906. április 11.

⁶⁶ Kunszentmártoni Plébániai Irattár ikt. szám és jelzet nélkül, Kunszentmárton, 1899. április 9.

*kör, a katolikus kör, az ipartestület, a tűzoltóság, a községi tantestület, a dalárda és műkedvelői társaság, a Kúnkaszinó és az ájtatos társulatok képviselői is szignálták a meghívót. Azaz a nemzeti ünnep templomi közönsége átfogta az egész helyi társadalmat, annak is elsősorban a közép- és felső rétegeit.*⁶⁷

E rendszeres, évről-évre történő megemlékezéseket egészítették ki egyes események jubiláris fordulói, vagy rendkívüli alkalmak. Így pl. 1899. október 6-án „50. évfordulóján azon gyászos napnak, melyet az aradi vértanúk halála tett feledhetetlenné, a nemzeti martirok lelki üdvéért” ünnepi gyászistentiszteletet tartottak.⁶⁸ Nagy ünnepélyességgel történt II. Rákóczi Ferenc és társai hamvainak hazahozatala és kassai eltemetése 1906. október 29-én.

„E nagy nemzeti ünnepen minden magyar és hívő lélek hazafias lelkesedéssel áldoz a hála és kegyelet oltárán, – írta a szentmisére szóló meghívójában Dósa József plébános – hogy ím a magyarok Istenének végtelen kegyelméből, az apostoli király és nemzetünk örvendetes egyetértéséből, a szabadság dicső hősei, a hazaszeretet mártyrjai, végre magyar földben pihenve várják a föltámadás nagy ébredését, az igazi szabadság hajnalát. – Anyaszentegyházunk mindenkor együtt érvevén a nemzettel, most is kifejezést ad kegyeletének, részt vevén a nagy temetés dicsőségében. Ugyanezért október 29-én d.e. 10 órakor, Szent Márton templomban, ünnepélyes requiemet tartunk a hazába visszaköltözött lelkek üdvéért, mire a t. alólírottakat ezennel meghívom.”⁶⁹

A visszaérkezett és szignált meghívón az eseményeket kommentálva azt jegyezte meg a plébános, hogy

„A községben már 27/X-én zászlók lengtek, este toronyzene volt fűvós bandával, 28/X vasárnap ismét ágyúzás és toronyzene. 29

⁶⁷ Április 11-e nemzeti ünnepként való megülésére, egyházi megemlékezésekre majdnem minden évből fennmaradtak a meghívottak által szignált meghívók.

⁶⁸ Kunszentmártoni Plébániai Irattár ikt. szám és jelzet nélkül, Kunszentmárton, 1899. október 4.

⁶⁹ Kunszentmártoni Plébániai Irattár ikt. szám és jelzet nélkül, Kunszentmárton, 1906. október 27.

fényes istentisztelet. Este 6 órakor a Kath. Körben Rákóczi ünnepély és közvacsora. Igen jól sikerült.”⁷⁰

Az alkalmi meghívó, majd az események plébánosi értelmezése jól mutatja, hogy a királyhűség és a nemzeti érzület mennyire össze tudott kapcsolódni.

A honfoglalás ezredévi megülésének nyomtatott meghívója fennmaradt a plébániai irattárban. „A városi képviselő testület 61/2268. közgy. 1896. szám alatt hozott határozatával Magyarország fennállásának ezredéves ünnepsége alkalmával folyó év [1896] május hó 10-ik napján a hálaadó isteni tisztelet után ünnepélyes közgyűlés tartását” határozta el. A polgármester arra kérte a képviselő testület tagjait, hogy 1896. május 10-én, vasárnap délelőtt fél 9-kor, a városháza tanácstermében gyülekezzenek, „hogy délelőtt 9 órakor, a templomban a hálaadó isteni tiszteleten testületileg részt vehessünk”. Az istentisztelet után délelőtt 10 órakor pedig a városháza tanácstermében ünnepélyes közgyűlést tartottak, amelyen ünnepi szónoklat hangzott el „Magyarország főbb alakjainak és jelentősebb mozzanatainak méltatásával” – idézem a programból, valamint 1000 forintos alapítvány tettek „a teljesen vagyontalan iskolába járó árva fiúk, és teljesen vagyontalan szülők iskolába járó gyermekeik évenkénti felruházására az ezredéves fennállás emlékére”.⁷¹

Hasonló ünnepélyességgel tartott meg „A keresztény Magyarország kilencszázados emlék ünnepe”. Az egri érsek rendelet alapján Nagyboldogasszony és Szent István király napjain, ünnepélyes hálaadó szentmisét tartottak. Az ünnepségsorozatba belefoglalták augusztus hó 18-át, az „apostoli király I. Ferenc József Öfelsége hetvenedik születésnapját” is. A jubiláris ünnepségeken a hatóságok és hivatalok, a különböző testületek és egyesületek jelvényeik alatt jelentek meg, „kifejezést adva ezáltal hazafias és keresztény érzületüknek”. Nagyboldogasszony vigíliáján, augusztus 14-én este 8 órakor „a nagy ünnepség jelzése végett, összes harangjaink meghúzatnak” – írta a plébános.⁷²

⁷⁰ Kunszentmártoni Plébániai Irattár ikt. szám és jelzet nélkül, Kunszentmárton, 1906. október 27.

⁷¹ Nyomtatott meghívó a Kunszentmártoni Plébániai Irattárban, Kunszentmárton 1896. május 3.

⁷² Kunszentmártoni Plébániai Irattár ikt. szám és jelzet nélkül, Kunszentmárton, 1900. augusztus 10.

Így állt össze tehát Kunszentmárton éves ünnepei rendje, ami a nagy egyházi ünnepek mellett az uralkodó, s a nemzeti megemlékezés alkalmait tartalmazta.⁷³

Időpont	Alkalom
<i>március 30</i>	<i>Ünnepélye szentmise az 1848/49-es honvédekért</i>
	Húsvét
<i>április 11.</i>	<i>Nemzeti ünnep</i>
	Pünkösöd
	Úrnapja
augusztus 8.	Ferenc József születésnapja
augusztus 15.	Nagyboldogasszony
augusztus 20.	Szent István király
szeptember 8.	Kisasszony (Mária születése)
október 4.	Ferenc József névnapja
<i>október 6.</i>	<i>Aradi vértanúk emléknapja</i>
November 11.	Szent Márton – a templombúcsú napja
december 8.	Szeplőtelen Fogantatás

A társadalmi keret és háttér – tanulságok

A századforduló éveiiig csak a hatóságokat hívta meg a plébános. Sorrendben először mindig a városi/községi elöljáróságot, majd a királyi járásbírószágot, a kir. posta- és távírdát, a pénzügyőrséget, a vasúti főnökséget, a csendőrséget. Ezek részvétele értelmezhető, hiszen állami ünnepről van szó az uralkodóval kapcsolatos emlékezéseken. A városi/községi hatóságok részvétele is magyarázható azzal, hogy

⁷³ Dőlt betű = nemzeti jellegű ünnep; kövérített betű = dinasztikus jellegű ünnep; normál betű = egyházi ünnep

Kunszentmárton – a jászkun kiváltságok alapján – kegyura volt egyházának, azaz a világi és az egyházi község erősen összefonódott. A világi község tartotta fenn az egyházközséget, ezért jogot is nyert arra, hogy bizonyos egyházi ügyekbe beleszóljon.

Az iskolák, a tanítók és a gyermekek bekapcsolása pedig azzal indokolható, hogy az elemi iskola Kunszentmártonban sokáig felekezeti, római katolikus iskola volt, amelynek mindenkori igazgatója a plébános. Ezért előírhatja a tantestületnek, s rajtuk keresztül a diákoknak az emlékmiséken való részvételt.

A társadalom széles körét, de különböző rétegeit jelenítették meg az egyesületek, körök. Ezeknek a 19-20. század fordulójára már több típusa működött Kunszentmártonban. Régi szervezetnek minősíthető a céhes ipar alapjain 1872 után megalakult ipartestület, amely az iparos társadalmat képviselte, hozzá hasonló régi gyökerekből táplálkoztak a vallási egyesületek és társulatok, valamint a tűzoltóság, legújabbként pedig, már a polgári társadalom jeleként létrejött művelődési és politikai jellegű szervezeteket említhetjük. Ezek közé a különféle olvasó körök, az értelmiséget összefogó úri kaszinó tartozik. Politikai jellegű szervezetnek csak a '48-as függetlenségi kört minősíthetjük. Nem ismerjük a Kunszövetség és a Községi kör társadalmi bázisát, összetételét.

A meghívott hatóságok és hivatalok száma attól függött, hogy melyek működtek egy adott időben Kunszentmártonban, ám az ünnepek helyi jelentőségét és hangsúlyát talán lehet mérni a meghívott polgári, civil egyesületek szűkebb vagy tágabb körén. Jó példa lehet erre Erzsébet királyné halálának második évfordulóján (1902. szeptember 10-én) tartott rekviem, vagy a millenniumnak, a 900 éves keresztény magyar államnak, vagy akár Rákóczi hazahozatalának ünnepségei, amelyeken minden intézmény képviseltette magát, jó keresztmetszetét adva a város akkori hivatali és egyesületi szerkezetének.

Az emlékmiséket legtöbbször maga a plébános tartotta, néhány esetben valamelyik káplánja.

A fennmaradt iratok utalnak az ünneplés korabeli formáira, rítusaira, szimbólumaira is: első helyen a szentmise áll, a ritka jubiláris ünnepeken megjelent az esti hosszú harangozás, a testületek egyesületi jelvényeik, zászlójuk alatt jelentek meg, olykor toronyzene is volt, az

ágyúzás az ünneplés legrégebb eszköztárához tartozott, egyszer-egyszer említettek a bankettet vagy az épületek fellobogózását.

Az ünneplés kerete az első világháború előtti években alapvetően egyházas volt és maradt, ebbe épült be a rendies és a polgári/nemzeti ünneplés minden eleme. Maga az egyház szervezete és a liturgia volt az, amely ezeket a területeket összekötötte. Királymisék, emlékmisék tartása nemcsak kunszentmártoni jelenség volt. Valószínűleg így volt ez Magyarország minden településén, minden nemzetiségénél és felekezeténél. A Széchényi Könyvtár aprónyomatványok tárában Zima András által megtalált nyomtatott meghívók erre utalnak. Feltárásuk és elemzésük azonban még kutatóra vár.

IRODALOM

LONOVICS József

- 1865a Pápa halála. In: Lonovics József: *Népszerű egyházi archeológia vagyis a katolikus ünnepek, szentségek, ünnepélyek s szertartások értelmezése...* Harmadik, tetemesen bővített és javított kiadás. Pesten, 1865. 216-221.
- 1865b Uj pápa választásaérti hálaájtatosság. In: Lonovics József: *Népszerű egyházi archeológia vagyis a katolikus ünnepek, szentségek, ünnepélyek s szertartások értelmezése...* Harmadik, tetemesen bővített és javított kiadás. Pesten, 1865. 222-231.
- 1865c Fejedelem halála. – Uj fejedelem trónralépte. In: Lonovics József: *Népszerű egyházi archeológia vagyis a katolikus ünnepek, szentségek, ünnepélyek s szertartások értelmezése...* Harmadik, tetemesen bővített és javított kiadás. Pesten, 1865. 232-235.
- 1865d Fejedelem születésnapja. In: Lonovics József: *Népszerű egyházi archeológia vagyis a katolikus ünnepek, szentségek, ünnepélyek s szertartások értelmezése...*

- Harmadik, tetemesen bővített és javított kiadás. Pesten, 1865. 236-237.
- 1865e Fejedelem névnapja. In: Lonovics József: *Népszerű egyházi archeológia vagyis a katolikus ünnepek, szentségek, ünnepélyek s szertartások értelmezése...* Harmadik, tetemesen bővített és javított kiadás. Pesten, 1865. 238-240.
- 1865f Fejedelem trónraléptének évnapja. In: Lonovics József: *Népszerű egyházi archeológia vagyis a katolikus ünnepek, szentségek, ünnepélyek s szertartások értelmezése...* Harmadik, tetemesen bővített és javított kiadás. Pesten, 1865. 241-242.
- 1865g Fejedelem házassága. In: Lonovics József: *Népszerű egyházi archeológia vagyis a katolikus ünnepek, szentségek, ünnepélyek s szertartások értelmezése...* Harmadik, tetemesen bővített és javított kiadás. Pesten, 1865. 243-244.
- 1865h Fejedelelnő halála. In: Lonovics József: *Népszerű egyházi archeológia vagyis a katolikus ünnepek, szentségek, ünnepélyek s szertartások értelmezése...* Harmadik, tetemesen bővített és javított kiadás. Pesten, 1865. 245-246.
- 1865i A megyei püspök halála. In: Lonovics József: *Népszerű egyházi archeológia vagyis a katolikus ünnepek, szentségek, ünnepélyek s szertartások értelmezése...* Harmadik, tetemesen bővített és javított kiadás. Pesten, 1865. 251-253.
- 1865j A megyei püspök fölszentelésének évnapja. In: Lonovics József: *Népszerű egyházi archeológia vagyis a katolikus ünnepek, szentségek, ünnepélyek s szertartások értelmezése...* Harmadik, tetemesen bővített és javított kiadás. Pesten, 1865. 188-291.

MEMORIAL MASSES, ROYAL MASSES IN
KUNSZENTMÁRTON

Surviving documents in the archive of the Saint Martin Parish of Kunszentmárton (Jász-Nagykun-Szolnok County, up to 1993 Eger Archdiocese, since then Szeged-Csanád Diocese) provide information on the central wishes and rules, ideals and thoughts that shaped the annual order of feasts around the turn of the previous century. The result shaped the local structure of feasts in the market town of Kunszentmárton at the turn of the century.

Three-fold main thread of the festive order:

1. memorial days, feasts related to the royal house and events in the life of the royal family (birthdays, name days, coronation anniversary, deaths and anniversaries of deaths), that is, a feudal, dynastic thread,
2. major feasts of the Catholic church, that is, the ecclesiastical thread (major feasts, anniversaries of priests/bishops, papal election)
3. anniversaries of the events of 1848/49, commemorations linked to outstanding Hungarian figures, that is, the Hungarian national, bourgeois national idea.

The three threads coexisted peacefully. The parish priest invited to the memorial masses the municipal/local authority, the state bodies, from the 1890s and to certain events also the civil associations. The established order of feasts was the following:

- 30th March: “high masses for the defenders of the homeland” (at this date from 1868, before that in November)
- 11th April: anniversary of the adoption of the laws of 1848, national feast
- Easter, movable feast
- 8th August: birthday of the king, Francis Joseph
- 10th September: memorial day of the murder of Queen Elisabeth (from 1899)
- 4th October: name day of the king, Francis Joseph

- 6th October: Arad martyrs
- November: “high masses for the defenders of the homeland” (in 1868 transferred from 30th March to this date)
- 2nd December: anniversary of the coronation
- 25th-26th December: Christmas.

The structure of feasts thus combined the feudal, the patriotic national and the ecclesiastical principles of the organisation of feasts, blending the traditional and new rites. The study examines these and their embeddedness in local society.

„Huldigung – Hódolás – Hold císaři – Hold”

Meghívó

A Keresztény Magyarország Kitevésztársaság emléktünetű Nagyboldogasszony és Szt. Izsák ünnepi napjain, főként rendkívül érdekesen, d. e. 9 1/2 órákor ünnepélyes hálaadó szentmisét fogunk tartani; a gyülekezés Augustus hó 18-án, min. Apostoli királyunk I. Teréz Dósa Ofelsége Keresztény Székeséjén is 9 órákor, mely jubileumi ünnepségekre az alatt jelleget hatóságok, hivatalosok, testületek, egyesületek azon tiszteletteljes kérevel hívom meg, hogy arctól testületileg, lelkileg jelenveit alatt, 3 méret nagyobb számban jelenjenek meg. Efelől az adva ez által, harafias és Keresztény testületüknek. Megjegyzem, hogy a 14-én este 8 óráig, a nagyünnepi jelölés végül, órák hangjaink meghívásnak.

Kunfélegyháza 1900 Augustus 10.

J. Községi hatóság. *János*
 - Kir. Járásbíró. *J. J.* *Dósa József*
 - Községi tanács. *János* *János*
 - Vasuti főnökség. *Mányi*
 - Csendőrség. *Müller József*
 - Sparasszület. *Rákóczi József*
 - Járóközség. *Maláczki János*
 - Uti Kaszinó. *Maláczki János*
 - Polgári önkéntes. *Maláczki János*
 - 18-21. Kör. *Maláczki János*
 - Kath. Kör. *Józsa János*
 - Községi Kör. *Apátotaki László*
 - Pénzügytervező. *Maláczki*
 - Kath. Pártszület.
 - *Worcs János*

Meghívó a király születésnapján bemutatott szentmisére (1900)